SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 160/05-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránya prerokoval sťažnosť RNDr. E. D., K., zastúpeného advokátkou JUDr. B. N., K., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Bratislava I v konaní sp. zn. 7 C 142/03, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo RNDr. E. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 7 C 142/03 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e v konaní sp. zn. 7 C 142/03 konať bez zbytočných prieťahov.

3. RNDr. E. D. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý nahradiť RNDr. E. D. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisíctristodva slovenských korún) na účet právnej zástupkyne JUDr. B. N. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti RNDr. E. D. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 20. mája 2005 doručená sťažnosť RNDr. E. D., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. B. N., K., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 7 C 142/03.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 160/05-10 z 1. júna 2005 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní sp. zn. 7 C 142/03, a to v období po 21. januári 2004, pričom vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu, ktorá jej bola doručená 12. júla 2005, vyjadrila, že okresný súd netrvá na verejnom pojednávaní pred

ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 14. júla 2005 oznámila, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že 29. júla 2003 doručil ústavnému súdu sťažnosť vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote v konaní okresného súdu sp. zn. 7 C 142/03 (predtým sp. zn. 7 Nc 3/00).

Ústavný súd v náleze č. k. III. ÚS 208/03-24 z 3. decembra 2003 rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote v konaní okresného súdu sp. zn. 7 C 142/03 (predtým sp. zn. 7 Nc 3/00), prikázal okresnému súdu konať v predmetnom konaní bez zbytočných prieťahov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, pričom vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.

Sťažovateľ ďalej vo svojej sťažnosti uvádza, že okresný súd po doručení citovaného nálezu ústavného súdu napriek príkazu ústavného súdu konať v danej veci bez zbytočných prieťahov ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu z 19. mája 2005 vo veci nekonal a nenariadil termín pojednávania.

Sťažovateľ podaním z 23. júla 2004 požiadal predsedu okresného súdu o stanovenie termínu pojednávania v predmetnej veci, pričom poukázal na skutočnosť, že žaloba bola podaná ešte v roku 2000. Podpredsedníčka okresného súdu v odpovedi sp. zn. Spr. 3362/01

z 23. augusta 2004 uviedla, že sťažnosť dala na vedomie zastupujúcej sudkyni a po vyhlásení výberového konania a pridelení nového sudcu bude vec daná novému zákonnému sudcovi.

Sťažovateľ uvádza, že okresný súd naďalej vo veci nekonal a nenariadil termín pojednávania, preto opätovne podal 6. septembra 2004 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní. Podpredsedníčka okresného súdu v odpovedi sp. zn. Spr. 3362/01 z 3. novembra 2004 uviedla, že zákonná zastupujúca sudkyňa bola so žiadosťou sťažovateľa o pokračovanie v konaní oboznámená, pričom stav v oddelení 7 C je nezmenený.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti sťažovateľ vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní sp. zn. 7 C 142/03 (predtým sp. zn. 7 Nc 3/00) a prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez zbytočných prieťahov. Zároveň sťažovateľ požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk a náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Ústavný súd výzvou zo 6. júla 2005 požiadal predsedníčku okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadrila k sťažnosti sťažovateľky. Predsedníčka okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 16. augusta 2005 uviedla prehľad úkonov, ktoré boli v danej veci vykonané v období po 21. januári 2004, a vyjadrila sa, že zo strany konajúceho súdu k prieťahom v konaní nedochádza, ale *„Konečné rozhodnutie však ponechávam na zvážení Ústavnému súdu Slovenskej republiky“*.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, stanoviska predsedu okresného súdu, ako aj podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 142/03 zistil nasledovný priebeh a stav konania v období po 21. januári 2004:

Okresný súd vydal 26. januára 2004 pokyn na doručenie žiadosti Okresnému súdu Košice I o vykonanie dožiadania výsluchom sťažovateľa. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 1. marca 2004 návrh na rozšírenie žaloby o pristúpenie ďalšieho účastníka konania na strane odporcu.

Okresný súd Košice I prípisom z 3. marca 2004 vrátil posudzovaný spis okresnému súdu s vybaveným dožiadaním, pričom spis bol doručený 10. marca 2004. Sťažovateľ doručil predsedovi okresného súdu 8. septembra 2004 sťažnosť na prieťahy v konaní.

Okresný súd dal 4. októbra 2004 pokyn na predloženie spisu vyššiemu súdnemu úradníkovi za účelom vyrubenia súdneho poplatku. Okresný súd uznesením č. k. 7 C 142/03-37 z 15. decembra 2004 pripustil do konania na strane účastníka – odporcu v 2. rade.

Okresný súd nariadil 18. mája 2005 termín pojednávania na 13. september 2005. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 27. júla 2005 návrh na vypočutie svedkov. Okresný súd uznesením č. k. 7 C 142/03-40 z 9. augusta 2005 priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov.

Na pojednávaní 13. septembra 2005 okresný súd uznesením pripustil úpravu petitu žaloby sťažovateľa a rozsudkom č. k. 7 C 142/03-54 žalobu sťažovateľa zamietol. Okresný súd vydal 12. októbra 2005 pokyn na doručenie predmetného rozsudku účastníkom konania. Uvedeným záznamom (č. l. 61) posudzovaný spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. V zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom nestačí, že štátny orgán vo veci koná (napr. rozhodnutia II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 127/03 a ďalšie).

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, II. ÚS 32/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť veci“, ústavný súd konštatuje, že predmetom sporu je návrh na vyplatenie jednorazovej odmeny, teda ide o vec, ktorá po právnej a skutkovej stránke patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva s rozsiahlou judikatúrou v tejto oblasti.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil žiadnu okolnosť v správaní sťažovateľa, ktorou by prispel k zbytočným prieťahom v konaní. Sťažovateľ doručil predsedníčke okresnému súdu 8. septembra 2004 sťažnosť na prieťahy v konaní, čím dal najavo nespokojnosť s rýchlosťou priebehu predmetného konania.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu uvedeného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 3/00).

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyhodnotil postup okresného súdu v obdobiach od 10. marca 2004 do 4. októbra 2004 (6 mesiacov) a od 15. decembra 2004 do 18. mája 2005 (5 mesiacov) ako obdobie,

v ktorom došlo nečinnosťou okresného súdu k zbytočným prieťahom v posudzovanom konaní v celkovej dĺžke 11 mesiacov.

Predsedníčka okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 16. augusta 2005 uviedla, že z priebehu konania po doručení rozhodnutia ústavného súdu č. k. III. ÚS 208/03-24 z 3. decembra 2003 je zrejmé, že k prieťahom nedochádza, pričom boli urobené aj príslušné procesné úkony.

Ústavný súd sa s touto argumentáciou okresného súdu nestotožňuje z dôvodu, že už v náleze č. k. III. ÚS 208/03-24 z 3. decembra 2003 boli konštatované zbytočné prieťahy zo strany okresného súdu v danej veci a vo výroku tohto nálezu bolo okresnému súdu prikázané konať vo veci bez zbytočných prieťahov. Z uvedeného dôvodu bolo potrebné ďalší postup okresného súdu v posudzovanom konaní hodnotiť so zvláštnou prísnosťou, pričom celkovo jedenásťmesačné obdobie nečinnosti je v konkrétnych okolnostiach uvedenej veci (so zreteľom na predchádzajúci nález ústavného súdu) neakceptovateľné.

Na základe uvedených dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v uvedenom období, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy, a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľ v petite svojej sťažnosti žiadal, aby ústavný súd po vyslovení porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez zbytočných prieťahov. Vzhľadom na petit sťažnosti sťažovateľa a skutočnosť, že rozsudok okresného súdu v danej veci č. k. 7 C 142/03-54 z 13. septembra 2005 ešte nenadobudol právoplatnosť, ústavný súd

vo výroku tohto nálezu prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Ústavný súd pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vzal do úvahy obdobie nečinnosti okresného súdu v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 208/03-24 z 3. decembra 2003, ako aj okolnosť, že sťažovateľ svojím správaním neprispel k zbytočným prieťahom v predmetnom konaní. Ústavný súd v okolnostiach tejto veci považuje sumu 10 000 Sk pre sťažovateľa za primeranú so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovanej veci, a preto jeho žiadosti, v ktorej požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk, vo zvyšnej časti nevyhovel.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru, aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa bolo porušené, a teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceniteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceniteľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli zrealizované v roku 2005, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2004 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 15 008 Sk, preto ústavný súd priznal náhradu trov za dva úkony právnej pomoci, každý v hodnote 2 501 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., t. j. dvakrát 150 Sk.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov v sume 5 302 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal uhradiť právnej zástupkyni sťažovateľa okresný súd (ustanovenie § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2005